

Ankara mebusları Hamdi Bulgurlu ve Fuad Seyhun'un, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 3 ncü ve 30 ncü maddelerinde değişiklik yapılması ve Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun geçici 3 ncü maddesinin (b) fıkrasının kaldırılması hakkında kanun teklifleri ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/478, 496)

Ankara mebusları Hamdi Bulgurlu ve Fuad Seyhun'un, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 3 ncü ve 30 ncü maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/478)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

5434 sayılı Kanunun geçici 3 ncü, maddesine 4 fıkra ve geçici 30 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair esbabı mucibesıyla birlikte hazırladığımız kanun teklifini saygılarımızla arz ederiz.

Ankara Milletvekili
Hamdi Bulgurlu

Ankara Milletvekili
Fuad Seyhun

ESBABI MUCİBE

5434 sayılı Kanunun geçici üçüncü maddesi gereğince 3575 sayılı Kanunun her ne kadar muvakkat bir müddet için yürürlükte kalacağı yazılı ise de işçi sigortaları kanunlarının 3575 sayılı Kanuna nazaran müntesiplerine daha az menfaat sağladığı ve 3575 sayılı Kanun hükümlerine erişebilmesi daha uzun zamana mütevakkıf bulunduğu ve binaenaleyh 3575 sayılı Kanun ve kaldırılan ilgili diğer hükümlerinin daha uzun zaman yürürlükte kalacağı anlaşılmaktadır.

5434 sayılı Kanunun meriyete girdiği tarihte 3575 sayılı Kanunun muvakkat mahiyeti sebebiyle 3575 sayılı Kanunda eksik tarafların devir kanununda tamamlanması düşünüülerek 5434 sayılı Kanunla karşılıklı münasebatın nazara alınmadığı ve bu yüzden aşağıda belirtildiği üzere birçok mağduriyetlere sebebiyet verdiği müşahede edilmiştir.

3575 sayılı Kanunun yukarıda mâruz sebepler dolayısıyla daha uzun müddet meriyette kalacağı göz önünde bulundurularak halen mevcut mağduriyetlerin devamını önlemek maksadiyle bu kanun teklif edilmiştir.

1. 3575 sayılı Kanunun meriyete girdiği tarihte Devletin resmî memurları haricinde kalan Askerî Fabrikalar memurları ile aylık ücretli memur ve müstahdemlerinin de bu kanunun hükümlerinden istifade ettirilerek emeklilik hakları tanınmış bulunmakta iken 4644 sayılı Kanunla bir kısım ücretli memurlar maaşlı memurluklara geçirilerek sandıkla alâkaları kesilmiş ve 5434 sayılı Kanunun meriyete girdiği tarihte de diğer ücretli memurlarla müstahdemlerin emeklilik hakları Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına intikal ettirilmiş bulunmaktadır. Ancak, 3575 sayılı Kanunun muvakkaten meriyette kalması, ihtiva ettiği hükümleri ile Askerî Fabrikalar Tekaüt Sandığı ile irtibatlarını baki kılmış ve dolayısıyla hem Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına hem de Askerî Fabrikalar Tekaüt Sandığına ayrı ayrı aidat vermek suretiyle bu kimseleri geçim darlığına sevk etmiştir.

Subay, askerî ve sivil memur, aylık ücretli memur ve müstahdemlerin emeklilik hakları Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına tanınmakta ve diğer sigortalar ise her iş yerinin statülerine

nazaran iş verenler tarafından yapılması icabettiğine göre füzulen Askerî Fabrikalar Tekaüt Sandığına bağlanmaları ve iki yer için kendilerinden para kesilmek suretiyle mağduriyetlerine nihayet vermek amacıyla teklifimizin birinci maddesiyle bunların Askerî Fabrikalar Tekaüt Sandığı ile olan ilişkilerinin kesilmesi cihetine gidilmiştir.

2. Bilindiği üzere Millî Savunma Bakanlığına bağlı Hava, Deniz ve Kara Fabrikaları 3575 sayılı Kanunun şümülüne alınmış ve mezkûr bakanlığın emrinde uzun senelerden beri çalışmakta bulunan dikimevleri, ambarlar, atelyeler, fırınlar, ve mümasili iş yerleriyle sonradan Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu tarafından satın alınan Motor ve Uçak Fabrikalarıyla bir müddet için o günlerin icabı olarak Kızılay emrinde çalıştırılan Gazmaske Fabrikası bu kanunun şümülü haricinde kalmışlardı. Bilâhara 5477 sayılı Kanunla Millî Savunma Bakanlığına bağlı daimî iş yerlerinin heyeti umumiyesi ile Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumuna intikal eden fabrikalar 5477 sayılı Kanunun meriyete girdiği tarihten ve diğerleri ise kuruma intikal ettikleri tarihlerden itibaren sandığın şümülü dairesine girmiş bulunmaktadırlar. 4222, 4644 ve 5434 sayılı Kanunlarda bu gibiler için borçlandırılmaları suretiyle geriye doğru on senelik bir kıdem kabul edilmiş bulunmaktadır. 3575 sayılı Kanunda böyle bir hüküm bulunmadığından uzun senelerden beri aynı işde çalışmış bulunanların eski hizmetleri sayılmamakta ve binnetice mağdur duruma düşmektedirler. Bunların kısmen olsun mağduriyetlerini önlemek ve hiç olmazsa on senelik hizmetleri borçlanmak suretiyle kıdemlerine eklenmek maksadiyle 3575 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi cihetine gidilmiştir ki kabulü ile mâdelete ve hakkaniyete hizmet edilmiş olacaktır.

3. 13 Mart 1326 tarihinde Askerî Fabrikalar Temini İstikbal Sandığı teşkil edilerek 1339 senesine kadar faaliyette bulunduğu süre içinde bu fabrikalardaki memur ve müstahdemlerin müstahak olanlarına dul ve yetim maaşı vermiş ve bu himaye vazifesine Hükümetçe parasına el konduğu 1339 senesine kadar devam etmiştir. Bilâhara 1926 senesinde tedvin edilen 895 sayılı Kanunla teşkil etmiş olan Askerî Fabrikalar Teavün ve Sigorta Sandığına mevcut parası devredilerek mezkûr kanunun 3 ncu maddesine müsteniden tanzim edilen nizamnamenin 9 ncu maddesi delâletiyle İmalâtı Harbiye eski mensubininin hakları mahfuz tutularak bunların mülga Temini İstikbal Sandığına aidat verdikleri müddet kadar kıdemlerinin nazara alınacağı, hattâ Millî Mücadeleye katılanların bu mücadele içindeki hizmet müddetlerinin nisfının kıdemlerine ekleneceği tasrih edilmişken bilâhara 26 . I . 1939 tarihinde kabul edilen 3575 sayılı Kanunla Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı hakkındaki Kanunun geçici 4 ncu maddesiyle bu kanunun neşri tarihinde müstahdem olanların mülga İstanbul Kara Kısmı Temini İstikbal Sandığına iştirak müddeti için mezkûr sandığa yatırdıkları para, hizmetten her ne surette olursa olsun ayrılışlarında 3 misli olarak sandığın «A» kısmından ayrıca kendilerine tediye olunur, kaydiyle bundan evvelki bütün müktesebat ödenek bir primle iptal edilmiş duruma sokulmuştur. Halbuki muhtelif kanunlarla memleketimizde sermayesi bulunan çebebi şirketlerde geçen müddetlerin bile borçlanma yolu ile sahiplerine tanıdığı haklar meyanında Askerî Fabrikalarda müstahdem olup en kutsi Millî Savunma hizmetlerinde en müşkül şartlar altında hizmetleri sebkat etmiş mahdut feragatli memur ve işçilerin daha evvel muhtelif kanunlarla kabul edilmiş müktesep haklarının, 3575 sayılı Kanunun geçici 4 ncu maddesiyle ihlâl edilmesi madelete uygun görülmemiştir. Bu hakikat 5477 sayılı Kanun gerekçesinde de teslim edilerek mevcut adaletsizliğin Askerî Fabrikalar Tekaüt Sandığının İşçi Sigortalarına devri esnasında izalesi temennisi izhar edilmiştir. Bu mucip sebepler muvacehesinde evvelece tesis edilmiş ve muhtelif kanunlarla kabul edilmiş hakların 3575 sayılı Kanunla ortadan kaldırılması mahzurunun izalesi maksadiyle 3575 sayılı Kanunun geçici 4 ncu maddesinin değiştirilmesi cihetine gidilmiştir.

4. Mülga 4222 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri Emekli Sandığı Kanunu ile 1683 ve 5434 sayılı kanunlarla kabul edilen 30 sene hizmeti sebkedenlere bir yıllık maaşlarının ikramiye olarak verilmesi prensip olarak kabul edilmiş ve 4222 sayılı Kanunun 21 nci maddesine dayanarak fabrika işçilerinden birisi Danıştaya dava açmak suretiyle ikramiye almıştı.

Ancak mezkûr kanundaki müphemiyet dolayısıyla Askerî Fabrikalar Tekaüt Sandığı diğer işçilerden 30 sene hizmet etmiş bulunanlara bu ikramiyeyi vermemektedir. Teklif edilen bu kanun-

la hem keyfiyete sarahat verilmiş hem de ölüm halinde mezkûr ikramiyenin emsali sandıklarda olduğu gibi vereseye verilmesi açıklanmıştır. Kabulü halinde heyeti umumiyenin ve Hükümetin prensip olarak kabul ettiği ikramiye mevzuu kökünden halledilmiş ve ilgililerin dışar olmakta bulunduğuları mağduriyetlerin önüne geçilmiş bulunacaktır.

5. 5434 sayılı Kanunun meriyete girmesiyle emeklilik hakkı tanınan dört teşekkül meydana gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı, Devlet Demiryolları Emekli Sandığı, Askerî Fabrikalar Emekli Sandığı, İşçi Sigortalarının İhtiyarlık Sigortası.

Bu dört teşekkülün kanunlarına bir göz atılacak olursa her biri dairei şümülünde bulunan memur ve müstahdemlerle işçilere ayrı ayrı emeklilik hakkı tanıdığı ve bir sandığın dairei şümülden çıkararak bir diğerinin dairei şümüline girmesi halinde hizmetlerinin devrine ait en ufak bir hükme tesadüf edilmeyeceği anlaşılacaktır. Yine aynı kanunun dairei şümülden meselâ Devlet Demiryollarındaki bir ücretli müstahdemın kadro icabı yevmiyeye intikali ve aksi olarak da yevmiyeli durumdan aylık ücretli duruma intikali halinde de Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile Devlet Demiryolları Emekli Sandığı kanunlarında intikale dair bir hüküm bulunmadığı cihetle hizmetlerinin devrine imkân bulunmamakta ve alâkadarların hiçbir sun'u taksiri ve arzusu bulunmadığı halde dairesinin yaptığı bir intikal yüzünden emeklilik hukukunun tanınmaması cihetine gidilmektedir. Makine ve Kimya Endüstrisi müstahdemleriyle Millî Savunma Bakanlığına bağlı iş yerlerindeki müstahdemlerde aynı durumdadırlar. Kanunlardaki bu eksiklik dolayısıyla birçok emekli, dul ve yetim maaş alamamakta ve bu yüzden müzayaka içinde bulunmakta ve halen müstahdem bulunanların ise en az 20 - 25 senelik kıdemleri muallâkta bulunmakta ve ilgililer istikballeri için büyük bir endişe duymaktadırlar.

Aylık ücretten yevmiyeye ve yevmiyeden aylık ücrete, bir sandığın dairei şümülindeki bir işten diğer sandıkların dairei şümüline girenlerin eski kıdemlerinin verdikleri emekli keseneğiyle karşılıklarının nakli suretiyle hizmetlerin naklini temin maksadiyle ikinci madde ile 5434 sayılı Kanunun geçici 3 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi cihetine gidilmiştir.

ANKARA MEBUSLARI HAMDİ BULGURLU VE FUAD SEYHUN'UN TEKLİFİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı geçici 3 ncu maddesine dört fıkra ve geçici 30 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — 5434 sayılı Kanunun geçici üçüncü maddesine aşağıdaki dört fıkra eklenmiştir.

a) 3575 sayılı Kanunun 7, 8, 9, 10, 11 nci maddelerde ve 5591 sayılı Kanunun geçici 3 ncu maddesinin «b» fıkrasında zikredilen subaylar, askerî memurlar, aylıklı veya ücretli memurlar ve müstahdemler 3575 sayılı Kanunun şümüli haricinde bırakılmışlardır. Bunların sandıktaki paraları kendilerine aynen iade edilerek sandıkle ilgileri kesilir.

b) 5477 sayılı Kanun gereğince sandığın şümüline giren fabrika, atelye, tamir evi, dikim evi, matbaa, park ve saire gibi daimî iş yerlerinde çalışanlara Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu-

na bilâhara iltihak eden fabrika ve müesseselerde çalışanlara 3575 sayılı Kanunun şümüli dairesine girdikleri tarihten itibaren geriye doğru on sene ve Maske Fabrikasında çalışanların da bu fabrikanın Kızılay emrinde kaldığı müddet kadar bir kıdem kabul edilmiştir.

Bunlara, bu müddet içinde aldıkları istihkakın % 10 nu borç çıkarılarak bu borçları, sandık aidatına ilâveten ayrıca % 5 kesilmek suretiyle istifa olunur.

c) 3575 sayılı Kanunun meriyete girdiği tarihte Askerî Fabrikalarda müstahdem olup da halen hizmette bulunanlarla gerek bu kanunun ve gerekse 1683 ve 5434 sayılı kanunlara göre emekliye ayrılmış olanlardan mülga Kara Temini

İstikbal Sandığına aidat verip de aidatlarını geri almamış bulunanların Kara Temini İstikbal Sandığına aidat verdikleri kadar hizmet müddetleri 5434 sayılı Kanunun geçici 1, 2, 3 sayılı maddelerindeki geçen ve geçecek hizmet müddetlerine eklenir.

Bunların 3575 sayılı Kanunla müteşekkil sandıktaki mevduatları ilgili sandıklara devredilerek emekliye ayrılmış bulunanların emeklilik durumları bu kanunun meriyete girdiği tarihten muteber olmak üzere tashih olunur.

d) Emekli, âdi mâlûllük veya vazife mâlûllüğü aylığı ilk defa bağlananlardan bağlanma sırasında ve bağlanmaya esas fiilî hizmet müddetleri 30 yılı doldurmuş bulunanlara bu aylıklara esas tutulan vazife aylıkları tutarının bir yıllığı hizmet ikramiyesi olarak verilir.

30 yıl hizmet müddetini doldurmak suretiyle ikramiye almaya hak kazanmış işçilerden emekliye ayrılmadan ölenlerin ikramiyeleri 5434 sayılı Kanunun 68 nci maddesindeki esas ve nispetlere göre aylığa müstahak dul ve yetimlerine ödenir.

Sandıkça tahakkuk ettirilmiş emekli ikramiyelerini almadan ölen emeklilerin ikramiyeleri kanuni mirasçılarına ödenir.

MADDE 2. — 5434 sayılı Kanunun geçici 30 ncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Fıkra - 5434 sayılı Kanunun geçici 1 ve 2 nci maddelerinde yazılı sandıklara veya İşçi Sigortalarına emekli keseneği kesilmiş bulunup da her ne suretle olursa olsun 3575 sayılı Kanunun şümulüne giren müessese ve fabrikalara intisabedenlerden bu kanunun meriyeti tarihinde müstahdem bulunanlar mezkûr sandıklardan geri aldıkları kesenekleri % 5 faizi ile birlikte bir sene içinde ödiyenlerin ve sonradan müesse-

seye girecekler de giriş tarihinden itibaren bir sene içinde keza % 5 faizle keseneklerini iade edenlerin mezkûr sandıklarda geçen hizmet müddetleri 3575 sayılı Kanunun şümulüne giren müesseselerde geçen ve geçecek hizmet müddetlerine eklenir. Yine 895 ve 3575 sayılı Kanunun şümulüne giren fabrika ve müesseselerde çalışmış olup da 5434 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddelerinde yazılı sandıklara veya İşçi Sigortalarına bağlı fabrika ve müesseselere intisabedenler de keza 895 ve 3575 sayılı Kanun gereğince kendilerinden kesilen % 4 ve % 5 aidatları yeni girdikleri sandığa veya İşçi Sigortalarına % 5 faizi ile birlikte (Tebliğ tarihinden itibaren bir sene içinde) iade edenlerin 895 ve 3575 sayılı kanunların şümulüne giren müesseselerdeki hizmet müddetleri yeni girdikleri sandıktaki hizmet müddetlerine eklenir. Her iki halde de ilgililer için kurumlara verilen karşılıklar mensubun yeni intisabedeceği sandığa nakil olunur. Ve arada kesenek farkı zuhur ederse ilgililerden tahsil olunarak % 10 a iblâğ olunur.

Sandıklarının statülerine ve kanuni hükümlerine göre sandık lehine irat kaydedilen kesenekler ve karşılıkları ilgili şahıslar tarafından bir sene içinde faizsiz olarak ödendiği takdirde hizmet müddetleri için yukardaki hükümler uygulanır.

Aylık ücretten saatlik veya yevmi ücrete nakil halinde ilgilinin emeklilik hukuku Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığından Askerî Fabrikalar Tekâüt Sandığına veya İşçi Sigortalarına devredilir. Ve kesenek ve karşılıklar mezkûr Sandığa veya İşçi Sigortalarına nakledilir. Saatlik kzañtan veya yevmiyeden aylık ücretli bir işe nakil halinde de aksi muamele yapılarak ilgililerin emeklilik hakları Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına tanınır.

Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun geçici 3 ncu maddesinin (b) fıkrasının kaldırılması hakkında kanun teklifi (2/496)

2 . II . 1953

5591 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun geçici üçüncü maddesi (b) fıkrasının kaldırılması hakkında kanun teklifi

Yüksek Başkanlığa

5591 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun geçici 3 ncu maddesi (b) fıkrasının kaldırılması hakkındaki kanun teklifim ile buna ait gerekçe üç nüsha olarak sunulmuştur.

Gereken muamelenin ifasına müsaadelerinizi saygılarımla arz ve rica ederim.

Kastamonu
H. Tosunoğlu

2 . II . 1953

5591 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun geçici 3 ncu maddesi (b) fıkrasının kaldırılması hakkındaki kanun teklifinin gerekçesi

Yüksek Başkanlığa

3460 sayılı Kanuna tâbi İktisadi Devlet Teşekkülleri memurlarının hastalıkları halinde, tedavilerine ait masrafların 3659 sayılı Kanunun 4621 sayılı Kanunla değiştirilmiş bulunan 13 ncu maddesinin (B) bendi hükümlerine uyularak, Devletin maaşlı memurları için kabul edilmiş esas ve nispetler dâhilinde, bu teşekküller yönetim kurullarınca alınan kararlar dairesinde, yıllardan beri ödenemekte olduğu mâlumdur.

İktisadi Devlet Teşekkülü olan Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Memurlarının tedavi masrafları ise, aylıklarından ödedikleri % 4 aidat karşılığında, Askerî Fabrikalar Tekâüt ve Muavenet Sandığına yapılmaktadır. Bu yüzden, diğer Teşekküller memurlarıyla kurum memurları arasında ve ikinciler aleyhine farklı bir durum hâsıl olmaktadır.

Filhakika, kurum memurları diğer memurlar gibi Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına % 5 emeklilik aidatı ödemekle beraber ayrıca diğer İktisadi Devlet Teşekkülleri memurlarından farklı ve münzam bir külfet olarak, 5591 sayılı Kanunun geçici 3 ncu maddesinin (b) fıkrası hükmü mucibince tedavileri karşılığı olarak sözü edilen sandığa aylıkları tutarı üzerinden % 4 aidat ödemek zorunda kalmaktadırlar.

Kurumun teşekkül devresinde, memurlarının tedavileri konusunun kuruma külfet tahmin etmeden halledilmesi düşüncesiyle geçici bir tedbir olarak, 5591 sayılı Kanunda yer almış bulunan mâruz hükmün devamı, kurum memurlarının yukarıda izah edilen fazla ödemelerle mağduriyetlerini mucip olmaktadır.

Şu suretle ki; kurum memurlarının sandığa ödemekte oldukları % 4 aidat mukabili, fiilen bu sandığın tedavi masrafları olarak sarfiyatı, bu nispetin çok dâhilinde bulunmaktadır. Bundan başka kurum, memurlarının tedavi hizmetini karşılamak üzere bütçesine dâhil ettiği sağlık hizmeti personelinin kadro ve hastane gibi tesislerin masraflarını deruhde etmekte bulunmasına göre; sandığın yardımı, sadece ilâç bedellerine inhisar etmiş oluyor ki, bu miktar, kurumun sağlık hizmetlerinin yolunda yürümesi için mâruz kaldığı takriben % 80 gibi bir masrafın onda birinden de az olduğu iki seneye yaklaşan faaliyetinden alınan neticelerden anlaşılmaktadır.

Bu yardımları diğer İktisadi Devlet Teşekküllerinin takip ettiği usul ve esaslar dairesinde kurumun da bütçesiyle yukarıda tafsil edilen nispetten çok daha az bir masrafla yapabileceği ve netice itibarıyla memurların tedavi işlemlerinin aksamiyacağı anlaşıldığından, mezkûr kanunun ge-

çici 3 ncü maddesinin (b) fıkrasının kaldırılması uygun görülmüş ve teklif bu düşünce ile hazırlanmıştır.

Kaldı ki, kanunun bu maddesinin lüzumsuzluğu ve memurların mağduriyetini mucip olduğu, Başbakanlık Umumi Murakabe Heyetinin 1951 -1952 yılı raporunda ve Kurum İdare Meclisinin 1951 yılı faaliyet raporunda vazih olarak belirtilmiş ve maddenin ilgası keyfiyetinin desteklenmek suretiyle arzu edildiği görülmüştür.

Gereği yapılmak üzere ilişik kanun teklifimle birlikte Yüksek Başkanlığa sunulur.

Kastamonu
Hayri Tosunoğlu

KASTAMONU MEBUSU HAYRİ TOSUNOĞ- LU'NUN TEKLİFİ

5591 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun geçici 3 ncü maddesi (b) fıkrasının kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — «5591 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun» geçici 3 ncü maddesinin (b) fıkrası kaldırılmıştır.

Bu kanunun yürürlüğünden sonra, kurum memur ve hizmetlilerinin Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı ile ilgileri kesilir. Bu tarihe kadar adı geçen Sandığa verdikleri aidat üç ay içinde kendilerine iade olunur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

H. Tosunoğlu

Maliye Komisyonu Raporu

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Esas No. 2/478 ve 2/496

Karar No. 49

30 . III . 1953

Yüksek Reisliğe

Ankara mebuslarından Fuad Seyhun ve Hamdi Bulgurlu'nun, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 3 ncu maddesine 4 fıkra ve geçici 30 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun teklifleri ile Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun, 5591 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun geçici 3 ncu maddesinin (b) fıkrasının kaldırılmasına dair kanun teklifi Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğinden komisyonumuza havale edilmiştir.

Son teklif mahiyet ve gaye itibariyle aynı olan Fuad Seyhun ve Hamdi Bulgurlu'nun kanun teklifinin şümulü dâhilinde bulunduğundan her iki kanun teklifi komisyonumuzca tevhit edilerek teklif sahipleri, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı, İşçi Sigortaları Kurumu, Mülgâ Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı ve Maliye Vekâleti mümessillerinin iştiraki ile komisyonumuzca görüşülüp incelendi.

Çeşitli meseleleri ihtiva etmesi bakımından ayrı ayrı mütalâası gereken Fuad Seyhun ve Hamdi Bulgurlu'nun teklifindeki (a) fıkrası, diğer fıkralardan ayrılarak aynı maksadı istihdaf eden ve aynı mahiyette olan Hayri Tosunoğlu'nun kanun teklifi ile birlikte yapılan müzakere sonunda Komisyonumuzca ittifakla muvafık görüldü.

(A) fıkrası Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığının şümulüne giren iş yerlerinde çalışan (subay, askerî memur, aylıklı veya ücretli memur ve müstahdemler) in diğer işçiler gibi hastalık, kaza, mâlûliyet, ihtiyarlık ve ölüm hallerinde bu sandığın yardımlarından istifade etmek için (Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına ödedikleri % 5 primden ayrı olarak) sandığa vermekte oldukları % 4 munzam primin kaldırılmasını istihdaf etmektedir. Eski Askerî Fabrikaların Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu olarak İktisadi Devlet Teşekkülü haline gelmesi karşısında bu kuruma bağlı fabrikalarda çalışan memurlar da

diğer İktisadi Devlet Teşekküllerinde olduğu gibi hastalık ve sair yardımların kuruma yapılması icabedeceğini, bu sebeple kendilerinden munzam prim kesilmesinin doğru olamayacağı cihetle bunların munzam prim ödemekten kurtarılmaları hak ve adalete uygun mütalâa edilmiş ve bu maksatlarla Fuad Seyhun ve Hamdi Bulgurlu'nun kanun teklifinin başlığında ve (a) fıkrasında gerekli değişiklikler yapılarak bu fıkra ile Hayri Tosunoğlu'nun kanun teklifi ittifakla kabul edilmiştir.

(B) fıkrasında ileri sürülen işçilerin 3575 sayılı Kanunla kurulan sandığın teşkilinden önce, geçmiş hizmetlerinden geriye doğru 10 yılının borçlandırılmaları suretiyle tekaütlük hizmet sürelerine eklenmesi meselesinin muhtelif bakımlardan tetkik ve mütalâası zaruri görülmüştür.

a) İşçilere geçmiş yıllara ait olan 10 yıllık kazançlarının % 5 veya % 10 u ödeme külfeti ve çeşitli iş yerlerinde geçmiş olan hizmetlerini sıhhatli olarak tevsik etmek güçlüğü tahmil etmesi,

b) İşçi Sigortaları Kurumunun mevzuatı işçiler hakkında geçmiş yıllar için borçlandırma prensibini kabul etmiyerek, İhtiyarlık Sigortası Kanunu yürürlüğe girdiği tarihte 35 yaşını bitirmiş olan işçilere borçlandırılmaksızın bâzı hak ve menfaatler tanımış olması,

c) Ve nihayet bütün bu hallerin Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici bir maddesine ilâve yapmak suretiyle değil, bu sandığın ve sandığa mensup işçilerin İşçi Sigortaları Kurumuna devri sırasında nazarı itibara alınmasının, meselenin mahiyet ve ehemmiyetine ve maslahatın daha uygun olacağı mütalâasıyle bu madde ekseriyetle reddedilmiştir.

(C) fıkrasında 3575 sayılı Kanunun meriyete girdiği sırada askerî fabrikalardan müstahdem olup da halen hizmette bulunanlarla gerek bu kanunun gerekse 1683 ve 5434 sayılı kanunlara göre emekliye ayrılmış olanlardan

mülga Kara Temini İstikbal Sandığına aidat vermiş ve bu aidatlarını geri almamış bulunanların, aidat verdikleri hizmet müddetlerini 5434 sayılı Kanunun geçici 1, 2, 3 ncu maddelerinde geçen ve geçecek hizmet müddetlerine eklenmesi, Temini İstikbal Sandığına verdikleri aidatları sonradan kurulan sandıklara devredilerek emekliye ayrılmış olanların emeklilik muamelelerinin bu hizmetleri de nazara alınarak tasahih olunması teklif edilmektedir.

Bu teklif 1326 yılında kurulan Temini İstikbal Sandıkları ile ilgilenmiş olanlara daha sonraki mevzuata göre hakları ödenerek veya hizmetleri sonraki hizmetlerine eklenerek durumları tasfiye edilmiş olması ve çok eski yıllara dönmek suretiyle emekli ve hattâ yetim maaşları tahsislerini alt üst edecek bir yolun açılmasının mahzurları ve daha sonraki kanunlarla tanınmamış yeni talepler ve haklar ortaya atılmasına ve iadei muhasebeye çığır açacak olan böyle bir tesise gidilmesi yerinde görülmediği gibi esasen kaldırılmış bulunan 3575 sayılı Kanun üzerinde tadil ve ilâveler yapılmasının doğru olamayacağı mütalâasıyla teklifin bu fıkrası da ekseriyetle reddedilmiştir.

D) Fuad Seyhun ve Hamdi Bulgurlu'nun teklifinin bu fıkrasında işçilerden 30 hizmet yılını doldurmuş olanlardan hayatta bulunanlara ve vefat etmiş olanların yetimlerine emeklilik, âdi mâlûllük veya hizmet mâlûllüğü aylığı bağlanırken son aylıklarının bir yıllığı nispetinde ikramiye verilmesini derpiş etmektedir. İşçilere veya ailelerine bir sosyal yardım temin etmek gayesini güden bu teklifin esası kabule şayan görülmekle beraber 5434 sayılı Kanunun geçici maddesine bir hüküm eklemek suretiyle böyle bir tesisin meydana getirilmesi hem prensip itibariyle hem de işçi, ihtiyarlık sigortaları rejimini alâkadar etmesi bakımından ve aynı zamanda esaslı aktüerya hesaplarının yapılmasına ihtiyaç göstermesi dolayısıyla Sandığın İşçi Sigortaları Kurumuna devri sırasında nazarı itibara alınması daha uygun olacağı mütalâasıyla bu fıkra da ekseriyetle reddedilmiştir.

İşçilerin muhtelif iş yerlerinde geçen hizmetlerinin tevhidini ile yeni girdikleri veya tâbi oldukları sandıklardaki son hizmetlerine eklenmesini istihdaf eden 2 nci maddedeki teklifin mahiyeti itibariyle meselenin esası ile birlikte mütalâası gerektiği gibi teklif sahibi de esaslı

tetkik ve hesaplara ihtiyaç gösterdiğini kabul ettiği bu hususun Hükümetçe incelenerek işçilerin hukukunu himaye edecek hükümler hazırlanması noktasından komisyonun düşüncesine iştirak etmiş olması dolayısıyla bu madde hakkında da bir karar verilmesine mahal görülmemiştir.

Netice : Bu teklifin ihtiva ettiği, işçilerin geçmiş hizmetlerinden 10 yılının borçlandırılmak suretiyle emeklilik sürelerine ilâvesi, 30 yıl hizmeti olanlara memur misillü ikramiye verilmesi ve muhtelif iş yerlerinde geçen hizmetlerin son çalışılan iş yerine hukuk ve vecaibi ile devredilerek işçilerin geçen hak ve kıdemlerinden mahrum edilmemeleri hakkındaki mütalâalar da göz önünde bulundurulmak kayıt ve şartı ile 5434 ve 5591 sayılı kanunların geçici 3 ncu maddelerinde tasrih edildiği üzere, 3575 sayılı Kanunla kurulmuş Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığının yaptığı yardımlar ve sağladığı menfaatler bakımından İşçi Sigortaları Kurumu ihtiyar sigortası rejimine nazaran hususiyet arz etmektedir.

Bu hali ile ve geçici olarak devamı müktesep hakları artırmakta, devir keyfiyetinin uzaması bu bakımdan mahzurlu bulunmaktadır. Bu sebeple İşçi Sigortaları Kurumuna devir ve naklinin temini ve devir esnasında yukarıda kayıtlı hususları sağlayacak ve işçilerin müktesep haklarını ihlâl etmeyecek esasları havi lâyihanın bir an evvel hazırlanarak Yüksek Meclise getirilmesi hususunun temenni edilmesi komisyonumuzca ittifaqla kararlaştırılmıştır.

Hayri Tosunoğlu'nun teklifinin 2 nci ve 3 ncu maddeleri komisyonumuzca bâzı tadilatla 2 nci ve 3 ncu maddeler olarak kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Maliye Komisyonu Reisi	Sözcü
Rize	Siird
<i>İ. Akçal</i>	<i>M. D. Süalp</i>
Kâtip	
Zonguldak Amasya	Erzurum
<i>F. Açıksöz</i> <i>H. Koray</i>	Sabri Erduman
	İmzada bulunamadı
Konya	Mardin Seyhan
Umran Nazif Yiğiter	<i>A. Kalav</i> <i>Z. Akçalı</i>
İmzada bulunamadı	
Yozgad	Zonguldak
<i>H. Tatlıoğlu</i>	<i>R. Sivişoğlu</i>

Bütçe Komisyonu raporu

25. XI. 1953
Esas No. 2/478 - 496

Yüksek Reisliğe
Ankara Mebusları Hamdi Bulgurlu ve Fuad Seyhun'un Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 3'ncü ve 30'uncü maddelerinde değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifi ile Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun geçici 3'ncü maddesinin (b) fıkrasının kaldırılması hakkındaki kanun teklifi ve muhtevası itibarıyla irtibat ve alâkası bulunan her iki kanun teklifini tevhidten müzakere eden Maliye Komisyonunun raporu Komisyonumuza havale olunmakla teklif sahiplerinden Ankara Mebusu Hamdi Bulgurlu ve Fuad Seyhun ve Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu ile Maliye Vekâleti mümessilleri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Ankara Mebusu Hamdi Bulgurlu ile Fuad Seyhun'un kanun teklifinin (a) fıkrası ile aynı maksadı istihdaf eden Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun kanun teklifi Komisyonumuzca da memzucen tetkik ve mütalâa edilmiştir.

Mevzuubahis (a) fıkrası, Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığının şümülüne giren iş yerlerinde çalışan (Subay, askerî memur, aylıklı veya ücretli memur ve müstahdemlerin) Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına ödedikleri % 5 primden ayrı olarak Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığına vermekte oldukları % 4 aidatın kaldırılmasını ve verdiklerinin kendilerine aynen iadeini istihdaf etmektedir.

Eski Askerî Fabrikalar, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu unvanıyla İktisadi Devlet teşekkülü mahiyet ve hüviyetini iktisap etmiştir.

Binaenaleyh bu müesseselerde çalışan memur ve müstahdemlerin de diğer İktisadi Devlet Teşekküllerinde olduğu gibi hastalık ve buna mümasil hallerde kurumca yardım yapılması iktiza edeceği cihetle bunlardan munzam prim ke-

25. XI. 1953

Yüksek Reisliğe
Ankara Mebusları Hamdi Bulgurlu ve Fuad Seyhun'un Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 3'ncü ve 30'uncü maddelerinde değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifi ile Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun geçici 3'ncü maddesinin (b) fıkrasının kaldırılması hakkındaki kanun teklifi ve muhtevası itibarıyla irtibat ve alâkası bulunan her iki kanun teklifini tevhidten müzakere eden Maliye Komisyonunun raporu Komisyonumuza havale olunmakla teklif sahiplerinden Ankara Mebusu Hamdi Bulgurlu ve Fuad Seyhun ve Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu ile Maliye Vekâleti mümessilleri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Ankara Mebusu Fuad Seyhun ve Hamdi Bulgurlu'nun kanun teklifindeki diğer hususlar hakkında Maliye Encümeni raporunda yazılı mucip sebepler komisyonumuzca da varlığı görülmüş olmakla ittifakla teklifin bu kısımlarının reddi ve sandığın İşçi Sigortaları Kurumuna devri ve bu devir esnasında işçilerimizin müktesep haklarını ihlâl etmiyecek esasları havi lâyihanın bir an evvel hazırlanarak Yüksek Meclise sevki hususundaki Maliye Komisyonunun temennisi komisyonumuzca da yerinde görülmüş ve mütaakıp maddeler ise şeklen değiştirilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	Bu Rapor Sözcüsü
Rize	İstanbul	Gümüşane
I. Akçal	H. Hüsmen	K. Yörükoğlu
Ankara	Antalya	Diyarbakır
M. Ete	A. Sarıoğlu	M. İkinci
Elâzığ	Gazi Anteb	Giresun
O. F. Sanaç	E. Cenani	A. Tüfekcioğlu
Giresun	İstanbul	Kastamonu
M. Şener	S. Oran	H. Türe
Kırklareli	Konya	Konya
Ş. Bakay	R. Birand	M. A. Utgen
Malatya	Ordu	Rize
M. S. Eti	R. Aksoy	O. Kavrakoğlu
Sivas	Seyhan	Siird
H. Imre	S. Barı	M. D. Süalp
	Trabzon	
	S. F. Kalaycıoğlu	

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 3 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — 5434 sayılı Kanunun geçici 3 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

3575 sayılı Kanunun 7, 8, 9, 10, 11 nci maddelerinde ve 5591 sayılı Kanunun geçici 3 nci maddesinin «b» fıkrasında zikredilen subaylar, askerî memurlar, aylıklı veya ücretli memurlar ve müstahdemler 3575 sayılı Kanunun şümulü haricinde bırakılmışlardır. Bunların sandığa verdikleri aidat kendilerine aynen iade edilerek sandıkla ilgileri kesilir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanunu icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 3 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 5434 sayılı Kanunun geçici 3 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

3575 sayılı Kanunun 7, 8, 9, 10, 11 nci maddelerinde ve 5591 sayılı Kanunun geçici 3 nci maddesinin «b» fıkrasında zikredilen subaylar, askerî memurlar, aylıklı veya ücretli memur ve müstahdemler, 5434 sayılı Kanunla kaldırılan 3575 sayılı Kanunun şümulü haricinde bırakılmışlardır. Bunların Sandığa verdikleri aidat kendilerine iade edilerek Sandıkla ilgileri kesilir.

MADDE 2. — Maliye Komisyonunun ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.